

Cliëntoverleg Integrale Jeugdhulp (IJH)

Gedragcode voor deelnemers aan het cliëntoverleg

INLEIDING

Hulpverleners en andere professionele derden, die deelnemen aan het cliëntoverleg IJH zijn gebonden aan de 'Gedragcode Cliëntoverleg IJH'.

De gedragscode bevat de afspraken over gegevensuitwisseling, over de voorbereiding met de cliënt en over de omgang met de deelnemers aan het overleg.

Cliënten zijn kinderen, jongeren en hun ouders of opvoedingsverantwoordelijken en jongvolwassenen tot 25 jaar.

De gedragscode respecteert de rechten van de ouders, kinderen, jongeren, jongvolwassenen en hun leefomgeving.

Ze biedt geen antwoord op alle mogelijke situaties maar is bedoeld als leidraad voor een verantwoord beroepsmatig handelen bij cliëntoverleg IJH.

ALGEMENE BEPALINGEN: WIE HEEFT BEROEPSGEHEIM?

Tijdens het cliëntoverleg wordt informatie gedeeld tussen alle deelnemers aan het cliëntoverleg. Niet iedereen heeft beroepsgeheim en toch kan het, in het belang van de cliënt, nodig zijn om derden, die niet gebonden zijn aan het beroepsgeheim te betrekken.

Het decreet IJH maakt dat ook mogelijk in artikel 7:

Alle personen, zowel diegenen die beroepshalve betrokken zijn als zij die vrijwillig hun medewerking verlenen aan de toepassing van het decreet IJH, zijn gebonden door de geheimhoudingsplicht.

Toch heeft ook elke persoon die deelneemt aan cliëntoverleg een eigen positie die bepalend zal zijn of, en op basis van welke grond, hij kan deelnemen aan het overleg en met wie hij nadien informatie kan delen. Het is belangrijk om daarbij stil te staan en daarnaar te handelen.

Wie heeft beroepsgeheim?

1. Jeugdhulpverleners die vallen onder het decreet Integrale Jeugdhulp hebben beroepsgeheim¹.
2. Ook pleegouders dragen beroepsgeheim².
3. Hulpverleners die niet vallen onder het decreet Integrale Jeugdhulp (bv OCMW-medewerkers, hulpverleners uit voorzieningen voor hulpverlening aan (jong)volwassenen) dragen ook beroepsgeheim³.

Onder deze deelnemers is informatie-uitwisseling mogelijk onder vorm van het gedeeld beroepsgeheim met volgende principes:

- Alle deelnemers hebben beroepsgeheim
- Deelnemers hebben als betrokken hulpverlener dezelfde finaliteit⁴
- Met instemming van de cliënt nl. informed consent⁵.
- Enkel de noodzakelijke informatie in belang van de cliënt en zijn hulpverlening mag worden uitgewisseld.

Alle informatie vernomen tijdens het cliëntoverleg valt onder het beroepsgeheim en kan je niet delen met derden buiten het overleg, tenzij onder het gezamenlijk beroepsgeheim of met de uitdrukkelijke vooraf verkregen instemming van de cliënt (informed consent).⁶

4. Professionele derden zoals leerkrachten, jeugdwerkers, huishoudhulp, ... dragen geen beroepsgeheim maar discretieplicht. Zij hebben daardoor geen zwijgplicht naar collega's en leidinggevende. Toch kunnen zij, in het belang van de cliënt, ook deelnemen aan het cliëntoverleg op voorwaarde dat:

- het echt in het belang van de cliënt is, de hulpverlener (aanvrager) weegt dit af;
- de cliënt hiervoor uitdrukkelijke zijn instemming gaf (informed consent);
- de informatie die zij verkregen hebben in het kader van het cliëntoverleg niet gedeeld wordt met andere personen – ook niet binnen hun organisatie - zonder de expliciete toestemming van de cliënt (informed consent). Het is dus belangrijk om tijdens het cliëntoverleg goed af te stemmen met de cliënt welke informatie gedeeld kan worden met collega's in de organisatie zodat de op het overleg gemaakte afspraken efficiënt kunnen uitgevoerd worden.⁷

¹ Op basis van artikel 458 SW en bevestigd door artikel 7 en artikel 72 van het Decreet Integrale Jeugdhulp, maar ook vaak op basis van eigen sectorale regelgeving.

² Diensten voor pleegzorg en hun pleeggezinnen hebben gezamenlijk beroepsgeheim, pleegouders hebben dezelfde positie als hulpverleners.

³ Op basis van artikel 458 SW. Zie ook wegwijzers beroepsgeheim www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim

⁴ Er is geen informatiedeling mogelijk tussen het vrijwillige kader en het gerechtelijke kader (consulenten SDJ, hulpverleners in het gedwongen kader).

⁵ Dus de cliënt weet wat er met anderen gedeeld zal worden, waarom, met welk doel en wat daarvan de mogelijke gevolgen kunnen zijn. Hij stemt daar vrij mee in, die instemming kan te allen tijde worden ingetrokken.

⁶ Ook op basis van een andere doorbrekingsgrond zoals rapportageplicht of verontrusting kan informatie, indien gemotiveerd, gedeeld worden.

⁷ Zij kunnen zich, op grond van artikel 7 van het decreet IJH, beroepen op het beroepsgeheim dat zij kregen door hun medewerking te verlenen aan het cliëntoverleg.

Een vertrouwenspersoon, een deelnemer aan een cliëntoverleg binnen de Integrale Jeugdhulp zal door zijn medewerking aan de jeugdhulpverlening beroepsgeheim dragen voor de informatie die hij binnen dat kader verneemt.

Alle deelnemers beoordelen vooraf ook zelf, of ze aan de randvoorwaarden voldoen om te kunnen deelnemen aan het overleg, om informatie te kunnen inbrengen op het overleg en geven duidelijk aan welke informatie ze moeten terugkoppelen om de eigen kernopdracht te vervullen.

Voor meer informatie over het beroepsgeheim zie:

<https://www.kennisplein.be/Pages/Beroepsgeheim.aspx>.

www.law.kuleuven.be/isr/beroepsgeheim

SPECIFIEKE BEPALINGEN

De ouders, kinderen, jongeren of jongvolwassenen informeren over de doelstelling van het overleg

De hulpverlener die een cliëntoverleg IJH wil aanvragen bespreekt dit vooraf met de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, kinderen en jongeren. Hij informeert hen, in begrijpelijke taal, over de doelstelling, de principes en de organisatie van het overleg en over de gedragscode.

De toestemming vragen van ouders, kinderen, jongeren en jongvolwassene

De toestemming van zowel ouders als (de bekwame) jongeren, voor het organiseren van een cliëntoverleg IJH is noodzakelijk. Het is de verantwoordelijkheid van de hulpverlener die het overleg aanvraagt om deze toestemming te verkrijgen voor het indienen van de aanvraag. Wanneer een cliëntoverleg gevraagd wordt voor een jongvolwassene (18+) dan volstaat zijn toestemming.

De voorbereiding

De hulpverlener die het overleg aanvraagt bereidt zijn cliënten voor. Hij bespreekt met de cliënt wat er besproken zal worden en wie aanwezig kan zijn op het overleg.

Hij ondersteunt de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, kinderen en jongeren of jongvolwassene om eigen aandachtspunten en standpunten in te brengen.

De voorzitter ziet hierop toe en stelt, in samenspraak met aanvrager van het overleg en de cliënten, de agenda voor het overleg samen.

Aanwezigheid van anderen

De hulpverlener die het overleg aanvraagt bepaalt samen met de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, kinderen en jongeren of de jongvolwassene, welke deelnemers best nog aanwezig zijn op het overleg. Specifieke aandacht gaat hierbij uit naar het sociaal netwerk van de cliënten.

De externe voorzitter krijgt deze informatie van de aanvrager en brengt alle hulpverleners op de hoogte van de datum, de plaats, wie er uitgenodigd is en de agenda van het overleg. Ook zij bereiden het overleg voor, en indien dat nog nodig is ook samen met hun cliënt.

Geïnformeerde instemming over gegevensuitwisseling

De hulpverleners moeten de geïnformeerde instemming (informed consent) verkrijgen van de personen waarover gegevens zullen uitgewisseld worden. Dit betekent dat hulpverleners, voorafgaand aan het overleg de gedetailleerde, concrete instemming van de betrokkenen moet bekomen over de informatie die zal of kan worden gedeeld op het overleg. Hierbij is het belangrijk de positie van de aanwezigen mee in rekening te brengen (zie algemene bepaling).

Indien het onmogelijk is om deze instemming van alle personen uit het cliëntsysteem te verkrijgen, verantwoordt de betreffende hulpverlener bij de voorzitter waarom het nodig is om bepaalde informatie te delen (doorbrekingsgrond voor het beroepsgeheim) en waarom de toestemming van de betrokkene niet kon worden bekomen.

De ouders, kinderen en jongeren motiveren om aanwezig te zijn

De wensen en bezorgdheden van kinderen, jongeren, ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken of de jongvolwassene, staan centraal in het cliëntoverleg IJH. Hun aanwezigheid is belangrijk. De hulpverlener die het overleg aanvraagt, motiveert hen dan ook om aanwezig te zijn en legt het belang daarvan uit.

De voorzitter zal hen ondersteunen om zelf het woord te nemen als gelijkwaardige partner.

Kinderen en jongeren kunnen zich laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Zowel jongere, jongvolwassenen, ouders als opvoedingsverantwoordelijken kunnen een steunfiguren uit hun onmiddellijke omgeving meebrengen.

Indien kinderen, jongeren, jongvolwassenen, ouders en andere opvoedingsverantwoordelijken of de onmiddellijke context en steunfiguren verhinderd zijn, zoekt de hulpverlener die het overleg aanvraagt naar een andere datum.

Als een kind, jongere, ouder of opvoedingsverantwoordelijke ervoor kiest om niet aanwezig te zijn, dan spreekt de hulpverlener die het overleg aanvraagt, met hen vooraf af, hoe hij hun stem naar voor kan brengen tijdens het overleg en welke informatie kan gedeeld worden (zie ook geïnformeerde instemming over gegevensuitwisseling).

Bij afwezigheid van het kind, de jongere, de jongvolwassenen, een ouder of opvoedingsverantwoordelijke, spreken de hulpverleners af wie hen zal informeren over het verloop en de besluiten van het overleg en op welke manier men hun mening hierop zal bevragen.

De voorzitter noteert dit in het werkplan.

Verslag over de participatie van de cliënt

Maximale cliëntparticipatie staat centraal tijdens cliëntoverleg IJH. Bij het begin van het overleg bevraagt de externe voorzitter de ouders, kinderen en jongeren of jongvolwassene over de manier waarop zij geparticipeerd hebben aan de voorbereiding van het overleg. Bij afwezigheid van de ouders/opvoedingsverantwoordelijken, kinderen en jongeren of de jongvolwassene stelt de voorzitter deze vraag aan de hulpverleners.

Het gedeeld beroepsgeheim tijdens het cliëntoverleg

De externe voorzitter start het overleg met een voorstelling van de deelnemers aan het overleg. Hij brengt in beeld welke hulpverleners al betrokken zijn, welke eventueel te betrekken zijn en wie er optreedt als externe deskundige.

De voorzitter brengt in herinnering dat alle deelnemers aan het cliëntoverleg, ook zij die enkel discretieplicht hebben, beroepsgeheim hebben over de informatie die zij vernemen tijdens het overleg. Hij duidt bij aanvang de contouren van het beroepsgeheim en het gedeeld beroepsgeheim.

De voorzitter toetst bij de cliënten de informed consent af.

Bij het begin van het overleg verduidelijken de deelnemers in welke hoedanigheid en met welke opdracht ze deelnemen. Consulenten van de sociale dienst bij de jeugdrechtbank kunnen aanwezig zijn op basis van 'informed consent' maar kunnen hun beroepsgeheim steeds doorbreken in functie van hun rapportageplicht aan de jeugdrechter. Zij lichten hun positie toe.

'Need to know'

Enkel die informatie wordt uitgewisseld die relevant en noodzakelijk is voor het cliëntoverleg JJH. De cliënt blijft recht hebben op geheimhouding van wat in vertrouwen aan een hulpverlener is verteld.

Daarom is het belangrijk om vooraf met de cliënt goed af te spreken welke informatie kan besproken worden met wie.

Respect voor de rechten van de cliënt

De externe voorzitter zorgt ervoor dat ouders/opvoedingsverantwoordelijken, kinderen en jongeren en hun context, gelijkwaardig kunnen participeren aan het overleg. Hun vragen en verwachtingen stelt hij centraal.

Respect voor andere deelnemers

Hulpverleners en andere professionele derden respecteren de relatie die anderen hebben met hun cliënt. Niemand heeft het mandaat om de kwaliteit van de hulpverlening van de anderen te evalueren. Iedereen gaat respectvol met elkaar om.

Het werkplan

De externe voorzitter formuleert alle besluiten van het overleg in een werkplan. Dit werkplan is vertrouwelijk. De externe voorzitter zorgt ervoor dat het werkplan, binnen de 14 werkdagen, bezorgd wordt aan de aanwezigen op het overleg en aan de afwezigen, waarvoor afgesproken is dat ze het werkplan⁸ mogen krijgen.

⁸ Let op: consulenten Sociale dienst jeugdrechtbank én hulpverleners die werken in het gedwongen kader hebben rapportageplicht aan de jeugdrechter.

Klachten

Iedere betrokkene die een klacht heeft over het verloop van het overleg kan de voorzitter hierover aanspreken. Kan dat niet of wil de betrokkene dat liever niet dan kan hij terecht bij de afdeling continuïteit en toegang (ACT) uit de regio of bij de JO-lijn⁹.

Onderschrijven van de gedragscode

De gedragscode wordt, bij het versturen van de uitnodiging voor het overleg, bekend gemaakt bij alle deelnemers aan het cliëntoverleg IJH. Elke deelnemer onderschrijft individueel de afspraken neergeschreven in de gedragscode.

⁹ Ouders, jongeren of andere betrokkenen kunnen terecht bij de JO-lijn met klachten over cliëntoverleg integrale jeugdhulp. De JO-lijn is bereikbaar op het gratis nummer 0800 900 33 of op jo-lijn@jongerenwelzijn.be